

HIRSIZIN CEZASI KONUSUNDA “EL” TARTIŞMALARI

Allah'ın ayetlerine teslimiyette inat edenlerin öne sürdükleri bahaneler içerisinde belki istihzayı en çok hak edeni de eli kesilen kişinin günümüzde mikro cerrahi ile elini diktirebileceği söylemidir.

Giriş

Kur'an'ın, “seriqa”¹ olarak adlandırdığı nitelikli hırsızlık suçunu işleyen kişiye verilmesini emrettiği ceza günümüzde çok tartışılan ve istismar edilen konulardan biridir. Bir kesim Kur'an'ın emrinin sâriq'in elinin kesilmesi olduğunu söylerken, ayetleri diledikleri gibi yorumlamaktan çekinmeyen bir diğer kesim bu ifadenin mecaz olduğunu, burada söylenmek istenenin hırsızın (sâriq) gücünün kesilmesi olduğunu ileri sürmektedirler.

Oysa Allah'a ait olan bir kitabın bu kadar önemli bir suçun cezasını insanların yorumlarına bırakmaması gerekir. Bir başka ifade ile insanların yorumlayarak bu kadar hayafî bir konuda bile farklı sonuçlara ulaşabildikleri bir kitabın Allah'a ait olması hiçbir samimi insanın içine sinmez. Nitekim Kur'an yorumuna açık bir kitap

değildir. Kur'an Nebimize bile kendisini yorumlama ve açıklama yetkisi vermemektedir. Rabbimiz, Kitabını kendisinin zaten açıkladığını bildirmektedir. Birçok ayetle de bu açıklamaya ulaşmanın metodunu bizlere öğretmektedir.²

İncelediğimiz konuda da Kur'an, ortaya atılan tüm asılsız iddiaları çürüten, yapılan her yorumu temelsiz bırakan bir yapıya sahiptir. Allah'ın Kitabı olduğunun bir delili de budur.

Konuyla İlgili İddialar

Kur'an'da hırsızın cezasını bildiren ayet şöyledir:

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءَ بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Erkek sâriq ile kadın sâriqin ellerini kesin ki kazandıklarına karşılık bir ceza, Allah tarafından bir caydırma olsun. Üstün olan ve doğru kararlar veren Allah'tır.” (Mâide 5/38)

1 Kur'an'da seriqa suçu, belli özellikleri taşıyan nitelikli hırsızlık suçudur. Bu suçun taşınması gereken özellikler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu konuyla ilgili olarak bu makaleyi de içeren “Kur'an'da Hırsızlık Suçu (Seriqa) ve Cezası” başlıklı e-kitap <http://erdemuygan.com/wp-content/uploads/2019/05/Kur'an'da-Hırsızlık-Suç-u-Seriqa-ve-Cezası.pdf> adresinde yayınlanmaktadır.

2 Ayrıntılı bilgi için bkz: Fatih Orum, Kur'an'ı Anlama Usulü, Süleymaniye Vakfı Yayınları, İstanbul 2015

Ayette hırsıza uygulanacak ceza için فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا fak-taû eydiyehumâ ifadesi kullanılmaktadır. Bu ifade “ellerini kesin” anlamına gelmektedir. Burada “ellerini” şeklinde çevrilmiş olan kelime أَيْدِيَهُمَا eydiyehumâ kelimesidir. أَيْدِي eydiy kelimesi يَد yed kelimesinin çoğuludur ve “eller” anlamına gelir. Ayette geçen bu ifade ile ilgili olarak şu iddialar ortaya atılmaktadır:

- “El anlamına gelen يَد yed kelimesi Kur’an’da çoğullukla mecaz olarak kullanılmaktadır. O halde burada da mecaz olmalıdır.”
- “أَيْدِي eyd kelimesi eller anlamına geldiği gibi güç anlamına da gelir. Ayette güç anlamında olmalıdır, dolayısıyla ayette hırsızın gücünün kesilmesi emredilmektedir.”
- “Ayette أَيْدِيَهُمَا eydiyehumâ ifadesi kullanılmaktadır. Burada iki kişinin ellerinden bahsedilmektedir. Arapçada çoğul kelimeler en az üç taneyi ifade eder. Ayetteki kelime çoğul olduğuna göre en az üç adedi gösterir. Ancak bir insanda iki el vardır. Demek ki ayetin kast ettiği el değil güçtür.”
- “El dendiği zaman organla ilgili bir sınır belirtilmiş olmaz. Ayette elin nereden kesileceği de belirtilmemiştir. O halde bu ifade organ olan eli kastetmiyor olamaz.”
- “Günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde eli

kesilen kişi mikro cerrahi yöntemiyle elini yeniden diktirebilir. O halde ayette kast edilen şey el kesme olamaz.”

- “Ayette elin kesilmesinin emredilmesi hırsızlık yapılan organın kesilmesi anlamına gelir. Günümüzde ise hırsızlık elle yapılmamaktadır. Bugün el kesmek hırsızlık organını kesmek anlamına gelmeyeceğinden el kesme bu cezanın karşılığı olamaz.”
- “Ayette kastedilen, hırsızlık yapmak isteyen kişinin bu imkandan yoksun bırakılmasını temin etmektir. Herkesin karnının doyduğu bir ortam oluşturulursa hırsızlık yaşanmaz. Ayetteki kesme emri hırsızlığa karşı tedbir olması için gücün kesilmesi anlamındadır.”

Kur’an dikkatli bir biçimde incelenip, varılmak istenilen hüküm önceden belirlenerek Kur’an’a söylenmeye kalkılmadığında bu iddiaların konu üzerinde fazla düşünme fırsatı olmayan samimi müminleri etkilemek ve el kesmenin ilkel bir uygulama olacağını düşünen sözde modern kesimden taraftar devşirmek amaçlı olduğu kolayca görülebilir.

يد Yed - El Kelimesi ve Kur’an’daki Kullanımları

Arapçada “el” anlamına gelen يَد yed kelimesinin aslı

یَدِ **yed (yun)** kelimesidir ve kök harfleri **y-d-y**'dir. Çoğul formu iddia edildiği gibi **eyd** değil, **eydiy (yun)** şeklindedir.³ Kur'an'da **ydy** kök harflerine sahip kelimeler 110 ayette 120 kez geçmektedir. Bu kelimenin insanın organı olan el anlamını Kur'an'dan kolaylıkla tespit etmek mümkündür:

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا ۗ أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْتَاطُونَ بِهَا ۗ أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا ۗ أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا...
...آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا...

“Ayakları mı var ki yürüsünler; elleri mi var ki tutsunlar; gözleri mi var ki görsünler; kulakları mı var ki dinlesinler...” (A'râf 7/195)

لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ

“Ellerinizi ve ayaklarınızı elbette çaprazlama keseceğim, sonra elbette hepinizi asacağım.” (A'râf 7/124)

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ

“Allah'a ve elçisine karşı savaşan ve ortalığı birbirine katmaya çalışanların cezası öldürülmeleri veya asılmaları yahut ellerinin ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi ya da buldukları yerden sürülmeledir...” (Mâide 5/33)

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Onların yapmakta olduklarına, kendi dilleri, kendi elleri ve kendi ayakları şahitlik ettiği günde” (Nûr 24/24)

Mâide 38. Ayette Geçen “El” İfadesinin Mecaz Olması Mümkün Mü?

Diğer dillerde olduğu gibi “el” kelimesinin birçok deyimsel ve mecaz kullanımı hem Arap dilinde hem de Kur'an'da mevcuttur. Ancak bu kullanımlarda da keli-

menin organ olan el anlamı kaybolmaz. Örnek vermek gerekirse:

وَلَنْ يَتَمَنَّوهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

“Elleriyle yaptıklarından ötürü ölümü asla istemezler. O zalimleri bilen Allah'tır.” (Bakara 2/95)

Elleriyle yaptıkları veya elleriyle takdim ettikleri ifade-sindeki kullanım deyimdir ve kişinin bilinçli ve kendi tercihi olarak işlediği fiillerin kastedildiği açıktır. Benzer bir kullanım şu ayetlerde de görülebilir:

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

“İnsanların, kendi elleriyle yaptıkları şeyler yüzünden karada ve denizde bozulmalar olur. Bu, ettiklerinin bir kısmını bulsunlar diyer; bakarsın vazgeçerler.” (Rûm 30/41)

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“Allah yolunda harcama yapın, kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Güzel davranın. Allah güzel davrananları sever.” (Bakara 2/195)

Yapılan eylemin fâilini vurgulamak için başvurulduğu açık olan bu ifade tarzı bizzat Allah için de kullanılmaktadır:

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي ۗ أَأَسْتَكْبِرُتَ ۖ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ

“Allah ona, ‘İblis, elimle yarattığıma secde etmeni engelleyen ne oldu? Kibirlendin mi? Yoksa kendini yüce görenlerden mi oldun?’” (Sâd 38/75)

İçerisinde el kelimesinin kullanıldığı, “yetkiyi elinde bulundurmak” anlamındaki kullanımlar da dillerde çok yaygındır. Kur'an'da benzer kullanım Allah için de söz konusudur:

... بِيَدِكَ الْخَيْرُ ۗ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“... Bütün iyilikler Senin elindedir. Sen her şeye bir ölçü koyarsın.” (Âl-i İmrân 3/26)

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

3 Ragıp el-İsfahânî, Müfredatü Elfâz'il Kur'ân, Tahkiki Safvân Adnan Dâvûdî, Dimâşk-Beyrut, 1992, p. maddesi

“Bütün yetkileri elinde tutan Allah pek yücedir. Her şeye bir ölçü koyan O’dur.” (Mülk 67/1)

Yine “bir toplumun içine elini sokmak”, “birinden elini çekmek” ifadeleri de dilimizde olduğu gibi Arapçada da deyim olarak kullanılan ifadelerdir. Kur’an’da pek çok kez görülen bu kullanıma gösterilebilecek bir örnek şöyledir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ أَنْ يَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“Ey inanıp güvenenler, Allah’ın üzerinizde olan nimetini hatırlayın; hani bir gün bir topluluk, içinize elini sokmaya çalıştı da Allah onların ellerini sizden çekti. Siz Allah’tan çekinin ve kendinizi koruyun. Müminler, yalnız Allah’a dayanıp güvensinler.” (Mâide 5/11)

Türkçemizde cimri insan için kullanılan “eli sıkı” ve bunun zıttı cömert insan için kullanılan “eli açık” ifadeleri de yine aynı anlamda Kur’an’da yer almaktadır:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيَهُمْ وُلِعُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ ...

“Yahudiler “Allah’ın eli sıkıdır” dediler. Sıkı olan onların elidir. Böyle dedikleri için dışlandılar (lanetlendiler). Hayır, Allah’ın iki eli de açıktır; nasıl tercih ederse öyle verir...” (Mâide 5/64)

Ayrıca içerisinde **yed** kelimesinin tekil ve çoğul formlarının geçtiği bir başka deyim Kur’an’da çokça yer almaktadır. Lafzen “iki eli arasında veya elleri arasında” anlamına gelen **بين يديه** **beyne yedeyhi** veya **بين أيديهم** **beyne eydiyhim** deyimini ve türevleri “kendinden önceki” veya “önünde bulunduğu” şeklinde dilimize çevrilmektedir:

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Bu Kur’an, başkası tarafından uydurulup Allah’a mal edilmiş değildir. Aksine kendinden öncekini/önünde bulunduğunu tasdik eden, o Kitapları açıkla-

yan, içinde şüpheye yer olmayan ve varlıkların Rabbi tarafından indirilmiş olan kitaptır.” (Yûnus 10/37)

Deyimsel ifadelerin yer aldığı ayetlerde de görüldüğü gibi tüm mecaz kullanımlarına rağmen kelimenin organ olan “el” anlamı ortadan kalkmamaktadır. Zaten bir kelimenin gerçek anlamı bütünüyle ortadan kalacak olursa o kullanıma mecaz denmesi de mümkün olmaz. Kelimenin mecaz olarak kullanıldığı çok açık olan şu ayette bile organ olan “el” anlamı kaybolmamış, ancak anlatılan konunun ifade gücü artırılmıştır:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ...

“Sana bağlılık sözleşmesi yapanlar, o sözleşmeyi aslında Allah ile yapmış olurlar. Allah’ın eli onların elleri üstündedir...” (Fetih 48/10)

Ayrıca deyim olarak kullanılan ifadelerde tek bir kelimenin anlamı değil, ifadenin bütünü deyimdir. Mesela “eli açık” derken el kelimesi yine bildiğimiz organ olan el anlamındadır. Fakat “eli açık” ifadesinin bütünü bir deyim olduğu için burada kimsenin aklına açık bir el gelmez; o deyim anlattığı durum anlaşılır. Yani deyimlerde ve mecazî kullanımlarda, kullanılan ifadenin tamamı, bir bütün olarak gerçeğinden farklı şeyler anlatır. İçindeki kelimelerse aslî anlamlarını korumaya devam ederler.

Bunun yanı sıra bir kelimenin nerede mecaz nerede gerçek anlamda kullanıldığını anlayabilmek mümkün olmasa mecaz diye bir şeyden söz edilmesi anlamsız olurdu. Hele de Allah’ın Kitabında yer alan ifadelerin nerede mecaz olduğunun tespiti kişiden kişiye değişiklik gösterebiliyorsa o kitabı Allah’a ait saymak olacak şey değildir. Dolayısıyla tüm bu mecaz kullanımlarına bakarak hırsızın elinin kesilmesini emreden Mâide 38. ayetteki “eller” ifadesini mecaz saymanın, organ olan elden bahsedilmediğini söylemenin hiçbir kabul edilebilir yanı yoktur. Kaldı ki aynı gerekçeyle Mâide 33. ayetteki terör suçlarının cezaları sayılırken geçen **أيديهم** **eydiyhim** (elleri) ifadesini neden mecaz saymadığımızın açıklanması gerekir. O ayette ayakların kesilmesi, asılma veya sürgün edilme gibi ifadelerin de kullanıldığı, dolayısıyla bunun bir ceza olduğunun çok açık olduğu ileri sürülebilir. Ancak bu

mantıklı bir cevap olmaz. Çünkü bu durumda sadece elin kesilmesinin emredilmesi bir türlü dile getirilemez. Yani yanında en azından ayaklar da geçmedikçe el kelimesi mecaz sayılacaksa sadece elin kesilmesini emretmek dil bakımından mümkün olmaz.

Mâide 38. Ayetteki “Elleri” İfadesinin “Güçleri” Anlamına Gelmesi Mümkün Mü?

يد **yed** kelimesinin çoğulunun أيد **eyd** olduğu ve أيد **eyd** kelimesinin aynı zamanda “güç” anlamına da geldiği, dolayısıyla ayette hırsıza verilecek cezanın onun gücünü kesmek olduğu iddia edilmektedir. Her şeyden önce “el” anlamındaki يد **yed** kelimesinin çoğulu أيد **eyd** değildir. Bu konuyu aşağıda detaylı olarak anlatacağız. Ama önce ileri sürülen iddianın hiçbir durumda ayete uygun olmadığını belirtmemiz gerekir. Hukuk, bir suç işlendikten sonra o suçun cezasının tespiti ile ilgilidir. Ayette hırsızlık (seriqa) suçu sabit olmuş kişilere verilecek cezadan bahsedilmektedir. Suçu sabit bir kişinin gücünü kesmek diye bir ceza olamaz. Kaldı ki bu ifadeyle neyin anlatılmak istendiği de belli değildir. Eğer anlatılmak istenen, hırsızlığın olmadığı bir toplumsal düzen oluşturmaksa bu işlenmiş bir suçun cezası değil, o suçun işlenmesini önleyici bir tedbir olabilir. Oysa ayette السارق و السارقة (erkek hırsız ve kadının hırsız) denilerek suçu sabit olmuş hırsızdan (sâriq) bahsedilmektedir. Yani ayette sâriq olarak isimlendirilmelerinden, bu kişilerin seriqa suçundan yakalanmış, yargılanmış ve suçlu bulunmuş oldukları anlaşılır. Ayrıca insanların hırsızlık yapmaları alınacak tedbirlerle önlenemez. Sadece Kur’an’ın hırsızdan (sâriq) bahsediyor ve onun cezasını bildiriyor olması bile bu suçun (seriqa) kıyamete kadar yeryüzünde işleneceğinin en güçlü delilidir. Kur’an Allah’ın Kitabı olduğundan suçlara verilen cezalar da insan fıtratına uygun olacaktır. Fıtrata uygun cezalar suçları minimize etmenin tek ve olmazsa olmaz şartıdır. Dolayısıyla hırsızlık (seriqa) suçu en aza indirilmek isteniyorsa yapılması gereken şey, ayetleri doğru anlayıp teslim olmaktır.

Gelelim kelimenin “el” değil “güç” anlamına geldiği iddialarına: Arapçada “güç” anlamına gelen أيد **eyd** kelimesi أيد **eyde** fiilinden türemiştir.⁴ Türkçede kullandığımız destekleme, güçlendirme anlamındaki “te’yîd” kelimesi de bu fiilin tef’îl bâbının mastarıdır. Oysa el anlamındaki يد **yed** kelimesinin يدي **ydy** kökünden bir kelime olduğunu söylemiştik. Bu sebeple sözlüklerde “el” anlamındaki يدي **ydy** maddesi ile “güç” anlamındaki أيد **eyd** maddesi birbirinden farklıdır. Lisân’ul Arab’ın أيد **eyd** maddesinde kelimeye şu anlam verilir:

أيد: الأيد والاد جميعاً: القُوَّةُ،

“Eyd: Eyd ve Âd kuvvet anlamındadır.”⁵

İddia sahipleri يد **yed** kelimesinin çoğulu ile bu kelimeyi birbirine karıştırmaktadırlar. Güç anlamına gelen أ ي د **e-y-d** kök harflerinden türemiş kelimeler Kur’an’da 11 ayette geçmektedir.⁶ Bunlardan sadece ikisinde isim, diğerlerinde fiil formundadırlar. Kelimenin fiil olarak geçtiği ayetlerin hepsinde fâil Allah’tır ve şu ayette de olduğu gibi daima tef’îl bâbında “desteklemek, güçlendirmek” anlamında karşımıza çıkmaktadır:

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ...

“Musa’ya o kitabı vermiş, ardından da onun izinden giden elçiler göndermiştik. Meryem oğlu İsa’ya da açık belgeler (mucizeler) vermiş, onu Kutsal Ruh ile güçlendirmiştik (te’yîd).” (Bakara 2/87)

Aslında bu kelimenin “el” anlamındaki يد **yed** kelimesinden tamamen farklı bir kelime olduğunun en güçlü delillerinden biri tef’îl bâbındaki durumudur. Yukarıdaki ayette de görüldüğü gibi tef’îl bâbında أيد **eyde** şekline giren bir fiilin kök harfleri يدي **y-d-y** olamaz, أيد **e-y-d** olmak zorundadır. Dolayısıyla el ve güç anlamındaki kelimeler birbirlerinden tamamen farklı köklere sahip olmak zorundadırlar.

4 Ragıp el-İsfahânî, Müfredatü Elfâzî'l Kur’ân, Tahkiki Safvân Adnan Dâvûdî, Dimâşk-Beyrut, 1992, أيد maddesi.

5 İbn Manzûr, Lisân’ul Arab أيد maddesi

6 Bakara 2/87, 253, Âl-i İmrân 3/13, Mâide 5/110, Enfâl, 8/26, 62, Tevbe 9/40, Sâd 38/17, Zâriyât 51/47, Mücadele 58/22, Saff 61/14

Güç anlamındaki **eyd** kelimesinin isim olarak kullanıldığı iki ayet şunlardır:

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ ...

“Bir de semaya bakın, biz onu kuvvetle (bieydidin) bina ettik...” (Zâriyât 51/47)

اضْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

“Bunların sözlerine sabret. Kulumuzu; güçlü (ذا الأيدي) Davut'u anlat. Çünkü o, pek saygılıydı.” (Sâd 38/17)

Nitekim **Lisân'ul Arab** **eyd** maddesinde bu ayet örnek verilmiş ve şöyle söylenmiştir:

وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ؛ أَيِ ذَا الْقُوَّةِ

“Yüce Allah'ın şu sözünde; **eyd** sahibi kulumuz Davud'u anlat, yani kuvvet sahibi”⁷

Ragıp el İsfahanî de **eyd** maddesinde Kur'an'dan örnekler verirken bu ayete ek olarak yukarıdaki Zâriyât 47. ayeti de almıştır.

İddia sahipleri bu 2 ayeti ve bir de Sâd Suresi 45. ayeti (bu ayeti aşağıda ayrıca ele alacağız) delil göstererek Mâide 38. ayetteki ifadenin hırsızın elini değil gücünü kesmek anlamına geldiğini öne sürmektedirler. Oysa yukarıda da söylediğimiz gibi el ile güç anlamına gelen kelimeler tamamen farklı kelimelerdir ve Mâide 38. ayetteki kelimenin güç anlamındaki **eyd** kelimesi olması mümkün değildir. Çünkü el anlamına gelen kelimenin kök harfleri ي د ي y-d-y iken güç anlamına gelen kelimenin kök harfleri أ ي د e-y-d şeklindedir. El anlamına gelen kelimenin çoğul formu ile güç anlamına gelen kelime benzer yazılırlar ancak el anlamındaki **yed** kelimesinin çoğulunda kök harfi olan ي **yâ** harfi ortaya çıkar ve bu yüzden **eydiy** şeklinde yazılır. Güç kelimesinde ise son da bir ي **yâ** harfi bulunmaz ve **eyd** şeklinde yazılır. İki kelimenin kök harflerinin farklılığı, “el” anlamındaki kelimenin çoğul formunda görünür olan bu ي **yâ** harfiyle tesbit edilebilir. Buna göre eller ifadesini içeren tüm kelimelerde kelimenin kökündeki ي **yâ** harfi yazılır. Mesela Mâide 38. ayette kelime şöyle geçmektedir: **faktaû eydi-**

yehumâ (ellerini kesin). Oysa gücünü kesin densesydi ifadenin **faktaû eydehumâ** veya her ikisinin güçlerini anlamında **faktaû eydeyhimâ** olması gerekirdi. Bu ifadede bir ي **yâ** gözükmesine rağmen okunuşu ayetteki ifadeden farklı olarak **eydeyhimâ** şeklindedir çünkü buradaki ي **yâ** harfi ifadenin ikil olmasından dolayıdır. Ancak ayette ikisi de değil, **eydiyehumâ** şeklindedir. Çünkü güçten değil, “eller”den bahsedilmektedir.

El kelimesinin kökündeki bu ي **yâ** harfi aşağıdaki ayette net olarak görülebilir. Bu durum kelimenin “eller” anlamında olduğunu gösterir:

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ ...

“İnsanların, kendi elleriyle (eydiy) yaptıkları şeyler yüzünden karada ve denizde bozulmalar olur...” (Rûm 30/41)

Aynı durum iddia sahiplerinin kelimenin güç anlamına geldiğine delil olarak aldıkları Sâd Suresinin 45. ayetinde de görülmekte ve kelimenin güç değil eller anlamında olduğunu göstermektedir:

وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ

“Eller (eydiy) ve basiretler sahibi kullarımız İbrahim, İshak, Yakub'u da anlat.” (Sâd 38/45)

Ayette eller olarak çevrilmiş kelime **eydiy** kelimesidir. Kelimenin sonundaki ي **yâ** harfi bunun “el” kelimesinin çoğulu olduğunu, aynı surenin 17. ayetindeki ifadenin aksine güç anlamında olmadığını gösterir. Bu kelime güç anlamında olsaydı 17. ayetteki gibi **eydi** şeklinde yazılması gerekirdi. Ayrıca ayette bu kelimedenden sonra yine insan vücuduna ya da özelliğine atıfla basiretler, bakışlar anlamındaki **el'ebâr** ifadesinin kullanılması da bu kelimenin “eller” anlamında olduğunu bir başka göstergesidir. Fahreddin Râzî bu ifadelerle ilgili olarak şu notu düşmektedir:

وَاعْلَمْ أَنَّ الْيَدَ آلَةً لِأَكْثَرِ الْأَعْمَالِ وَالْبَصْرَ آلَةً لِأَقْوَى الْإِدْرَاكَاتِ، فَحَسُنَ التَّعْبِيرُ عَنِ

الْعَمَلِ بِالْيَدِ وَعَنِ الْإِدْرَاكِ بِالْبَصْرِ

“Bil ki el birçok iş için bir araç olduğu gibi basiret de

7 İbn Manzûr, Lisân'ul Arab **eyd** maddesi

güçlü bir kavrayış için bir araçtır. İş ifadesini en güzel anlatan tabir el, idrak ifadesini en güzel anlatan tabir ise basirettir.”⁸

Halbuki aynı müfessir surenin yukarıda gördüğümüz 17. ayeti için şu açıklamayı yapmaktadır:

﴿ذَا الْأَيْدِ﴾ أَيُّ ذَا الْقُوَّةِ عَلَىٰ آدَاءِ الطَّاعَةِ وَالِاخْتِرَازِ عَنِ الْمَعَاصِي

“Ayetteki اَيْدٍ ze'l eyd isyandan kaçınma ve itaati yerine getirme konusunda güç sahibi demektir.”⁹

Görüldüğü gibi tefsirlerden bir örnek göstermek amacıyla alıntı yaptığımız Fahreddin Râzî de tefsirinde, Sâd Suresi 45. ayetteki اَيْدِي el'eydiy kelimesini “el”, 17. ayetteki, sonunda ي yâ harfi olmayan اَيْدِي el'eyd kelimesini ise “güç” olarak anlamlandırmıştır.

Bu iki kelimenin tamamen farklı köklerden kelimeler olduğunun bir delili de A'râf Suresi 195. ayetteki kullanımda görülebilir:

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا ۚ أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْتَاطُونَ بِهَا ۚ أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا ۚ أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۚ قُلْ ...

“Ayakları mı var ki yürüsünler; elleri (اَيْدِي eydin) mi var ki tutsunlar; gözleri mi var ki görsünler; kulakları mı var ki dinlesinler...” (A'râf 7/195)

Ayetteki “elleri (eydin) mi var ki tutsunlar” ifadesinin orijinali اَيْدِي يَبْتَاطُونَ بِهَا şeklinde. Burada eller kelimesi اَيْدِي eydin şeklindedir. Halbuki el kelimesinin çoğulunda kelimenin sonundaki ي yâ harfi ortaya çıkar demiştik; ama burada sondaki ي yâ harfi görünmemektedir. Burada aslında **merfû** olması gereken ifade **mecrûr** olarak gelmiştir. Buradaki tenvinli esre (yani sondaki dal harfini “din” şeklinde okutan alttaki iki çizgi), kelimenin sonundan bir harfin hafzedildiğini (düşüğünü) gösterir. Çünkü normal şartlarda böyle bir cümlede tıpkı öncesindeki اَرْجُلٌ **erculün** ifadesinde olduğu gibi **eyd** kelimesinin de ötre okunması yani merfu olması ve اَيْدِي **eydun** şeklinde gelmesi gerekirdi. Ancak burada kelimenin sonunda hafzedilmiş bir ي

yâ olduğunu, yani aslında bunun اَيْدِي **eydiyyun** (eller) kelimesi olduğunu belirtmek için esre olmuş ve tenvinli gelmiştir (eydin). Yani اَيْدِي **eyd** olarak yazıldığı halde güç anlamına gelen اَيْدِي **eyd** ile aynı kelime olmadığı sonundaki dal harfinin ötre okunması gerekirken esre okunmasından anlaşılmaktadır. Sonunda ي yâ harfi olan kelimelerde benzer duruma farklı örnekler görmek isteyenler, bu harfin kural gereği düşüğünü belirtmek için tenvinlenmiş اَيْدِي **vâqin** ya da قَاضٍ **qâdin** kelimelerinin geçtiği ayetlere bakabilirler.¹⁰

Sonuç olarak Mâide Suresi 38. ayette kesme emri verilen şeyin hırsızın gücü olduğu iddiası Arapça bakımından da itibar edilmesi mümkün olmayan, temelsiz bir iddiadır. Böyle bir iddiayı savunmakla yapılan şey ayeti tahrif etmek ve Arapça bilmeyenleri etki altına almak olacaktır.

Mâide 38. Ayette Geçen “Ellerini” İfadesinin Çoğul Olmasının Organ Olan Elin Kastedilmediğine Delil Olması Mümkün Mü?

Ayette çoğulu geçen اَيْدِي **el** kelimesi ile ilgili olarak ortaya atılan iddialardan biri de Arapçada çoğulun en az üç adedi gösterdiği ve bir insanın üç eli olamayacağı için bunun farklı bir anlamda olması gerektiği idi. Şimdi de ifadeyi bu açıdan inceleyelim:

İnceleyeceğimiz kelime اَيْدِي **eydihumâ** kelimesidir. Kelimenin اَيْدِي **eydiy** bölümü eller anlamındadır. Devamındaki هُمَا **humâ** bölümü ise “ikisinin” anlamına gelen zamirdir. Buradaki ikil zamir, ayetin başındaki erkek ve kadın hırsız anlamındaki السَّارِقِ **es'sâriq** ve السَّارِقَةِ **es'sâriqa** ifadelerini göstermektedir. İddia sahipleri ise kelimedeki kullanılan **eydiy** ifadesinin ikil değil çoğul olması sebebiyle en az üç eli ifade ettiğini ve her bir hırsızın ellerinden bahsedildiğini, bir insanda üç el olamayacağından bu kelimenin el anlamında olamayacağını söylemektedirler.

8 Fahreddin Razi, Mefââtih-ul'Ġayb 1999, Beyrut c:9 s: 400

9 a.g.e. s: 374

10 Ra'd 13/34,37 ve Mûminûn 24/21, Tâhâ 20/72

Öncelikle yukarıda, ayetteki **أيد eyd** kelimesinin hiçbir şekilde güç anlamında olamayacağını Arap dili kuralları ile ispatladık. Dolayısıyla artık “bu kelime eller anlamında olamaz” gibi bir söylemin hiçbir tutarlı yanı yoktur. Yine de biz iddiaların hiçbir yönden tutarlı olmadığını göstermek adına çürütmeye devam edelim.

Arapçada isimlerin tekil (müfred), ikil (tesniye) ve çoğul (cem’î) formları vardır. Her kelimenin özel bir ikil formu olduğundan, bir kelime tekil veya ikil değil de çoğul ise 3 veya daha fazla adet olduğu anlatılıyor demektir. İncelediğimiz kelime **أيدي eydiy** ifadesi çoğuldur ve en az üç adedi kastetmesi gerekir. Ancak burada “erkek ve kadın hırsızlık yapan herkesin ellerini” dendiği çok açıktır. Dolayısıyla elbette eller çoğul olmak zorundadır. Zira tek bir erkek hırsız ile tek bir kadın hırsızdan bahsedilmemektedir. Erkek veya kadın, kim olursa olsun hırsızın elini kesen denmektedir. Bu anlamı kelimenin ikil ve tekil formlarını kullanarak dile getirmek mümkün değildir. Şöyle ki; kelimenin tekil olması zaten mümkün değildir bu kullanım anlamsız bir sonuç verir. Çünkü ifade **فاقطعوا يدهما faktaû yedehumâ** şeklinde olacaktır ve bu ifadeden her ikisinden bir el kesilmesi anlaşılır. Diğer ihtimal ise el kelimesinin ikil olması durumudur. O zaman da ifade **فاقطعوا يديهما faktaû yedeyhimâ** olacaktır. Bu ifadedense her iki hırsızın da iki elinin birden kesilmesi anlaşılır. İşte zaten bu karışıklıkların önüne geçmek için Arapça nahiv kitaplarında şu kural dile getirilir:

“Tesniye (ikil) formundaki kelime bir diğer tesniye formundaki kelimenin tamlayanı (muzaf olduğunda, tamlayan tamlananın (muzafun ileyh) bir parçası ise tamlayan çoğul formunda kullanılır.”¹¹

Nitekim bu durumun Kur’an’da başka örneklerini de görmek mümkündür. Tahrîm Suresi’nin 4. ayeti şöyledir:

إِنْ تَوْبَنَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا...

“Allah’a yönelip tevbe ederseniz iyi olur. Çünkü ikinizin de kalpleri kaydı...” (Tahrîm 66/4)

Ayetteki “ikinizin kalpleri” ifadesi **قلوبكما kulûbukumâ** kelimesinin Türkçe karşılığıdır. Burada iki kişinin kal-

binden bahsedilmesine rağmen kalp kelimesi ikil değil çoğul kullanılmıştır ki anlam karışıklığı olmasın. Hatta burada iki kişinin kalp sayısının toplamda ikiden fazla olma ihtimali olmamasına rağmen ikil değil çoğul kullanılmıştır. Buradan hareketle bu kullanımın kural dışı olmadığı, anlam karışıklığının önüne geçilmesi için böyle olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kadın veya erkek, hırsızlık yapan herkesin bir elini ifade ederken çoğul gelmesi bir kişide üç el olmasını değil, herkesin birer elinin kastedildiğini göstermektedir. Ayrıca Kur’an’da ayeti böyle anlamamız gerektiğini doğrulayan çok daha güçlü deliller de vardır. Bunlardan biri Mâide 33. ayet ve benzerlerindeki kullanımdır:

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ...

“Allah’a ve elçisine karşı savaşan ve ortalığı birbirine katmaya çalışanların cezası öldürülmeleri veya asılmaları yahut ellerinin ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi...” (Mâide 5/33)

Bu ayetteki ifadelerden **يد yed** kelimesinin çoğul kullanımında bile zamirlerden dolayı tekil kastedildiği, tek bir elden bahsedildiği açıkça anlaşılmaktadır. Şöyle ki; burada **تقطع أيديهم وأرجلهم tukatta’a eydiyhim ve erculuhum** (ellerinin ve ayaklarının kesilmesi) ifadesinde de eller ve ayaklar çoğul ifadelerdir. Burada kelime “onların” anlamına gelen **هم hum** zamiri aldığı ve çok kişiden bahsedildiği için çoğul ifade kullanılmıştır, ancak buna rağmen her birinin birer eli ve birer ayağının kastedildiği çok açıktır. Çünkü devamında **من خلاف min hilâfin** (çapraz olarak) ifadesi geçmektedir. Burada “çapraz olarak” ifadesinin kullanılmasından, “elleri ve ayakları” şeklinde çoğul kelimeler kullanılmasına rağmen, kast edilenin birer el ve birer ayak olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü başka şekilde çapraz kesmek mümkün değildir. Demek ki bir kişinin bir eli kast edildiğinde de kişi sayısının çokluğundan dolayı kesilecek organ çoğul olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla Mâide 38. ayetteki ifade **فاقطعوا أيديهما faktaû eydiyehumâ** ifadesinde kast edilenin her hırsızın sadece bir elinin kesilmesi olduğu diğer ayetlerin delaletiyle sabittir. Benzer durum firavunun sihribazları tehdit ettiği A’râf 124, Tâhâ 71 ve

11 Şeyh Ebu’l-Hayyan Siraccuddin en-Nahvî, Hidâyetü’l-nahv, Karaçi, Pakistan, s: 58.

Şuarâ 49 ayetlerinde de görülebilir.

Yusuf Suresindeki ellerini kesen kadınlardan bahseden ayette aynı durum mevcuttur:

...وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكًا وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْنَهُنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ...

“...Onlara mükellef bir sofraya hazırladı; her birine bir bıçak verdi. Sonra Yusuf’a ‘Haydi yanlarına çık’ dedi. Kadınlar Yusuf’u görünce büyülendiler ve ellerini kestiler...” (Yûsuf 12/31)

Bu ayette de “ellerini” şeklinde dilimize çevrilen ifade, çoğul olan **eydiyehünne** kelimesidir. Burada kadınların üçer eli olduğundan söz edilemeyeceği açıktır. Tüm kadınların ellerinden bahsedildiği için çoğul kullanıldığı söylenebilir. Ancak kast edilenin her birinin iki eli mi olduğu sorusu sorulamaz. Çünkü kadınların bir ellerinde bıçak vardır. Dolayısıyla kesilen elleri yine bir tanedir. Yani kelime çoğul kullanılmış ancak her birinin bir eli kast edilmiştir. Dolayısıyla Mâide 38. ayetteki ifadeden bir kişinin üç eli olamaz sonucunu çıkarmak anlamsızdır.

Kelime bir elin kast edildiği durumlar için de çok sayıda kişiden bahsedildiği için çoğul gelmiştir. Kelimenin çoğul kullanılıp herkesin bir tek elinin kast edildiğini anladığımız bir ayet daha mevcuttur:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ...

“Sana bağlılık sözleşmesi yapanlar, o sözleşmeyi aslında Allah ile yapmış olurlar. Allah’ın eli onların elleri üstündedir...” (Fetih 48/10)

Daha önce mecaz olarak “Allah’ın iki eli” ifadesinin Mâide Suresinin 64. ayetinde geçtiğini görmüştük. Böyle bir kullanım olmasına rağmen yukarıdaki ayette “Allah’ın eli” derken tek bir elden bahsedilmektedir. Devamında ise “onların elleri üstündedir” ifadesi yine deyimsel bir kullanım ile karşımıza çıkmaktadır. Bu-

rada “onların elleri” derken her birinin tek elinin kast edildiği “Allah’ın eli” ifadesinde de tek bir elin kullanılmasından anlaşılmalıdır. Eğer “Allah’ın iki eli onların elleri üstündedir” densesydi onların “iki elinin” üstünde olduğu anlaşılırdı. Ancak “Allah’ın eli, onların elleri üstündedir denilerek” deyim dahi olsa, her bir kişinin bir tek elinden bahsedildiği anlaşılır hale getirilmiştir.

Yaptığımız tüm bu tespitler, hırsızlık (seriqa) suçunu işlediği sabit olmuş kişilerin sadece bir elinin kesilmesinin emredildiğini de göstermekte, “kesilecek elin bir tane olduğunu nereden çıkarıyorsunuz” gibi garip sorular cevap bulmuş olmaktadır.

Bu konuda çok sorulan sorulardan biri de elin sınırlarının ne olduğudur. Zira **“ayette eli kesin deniyorsa elin nereden kesileceğini nasıl tespit edeceğiz”**

gibi soruların yukarıdaki anlamsız iddiaları güçlendirdiği düşünülmektedir. Gerçekten de herhangi bir Arapça sözlüğe bakıldığında Türkçeye “el” olarak çevrilen يد yed kelimesinin anlamı ile ilgili olarak şu ifadelerle karşılaşılır:

من أعضاء الجسد ، وهي من المنكب إلى أطراف الأصابع

“Bedenin, omuzdan parmak uçlarına kadar olan organı.”¹²

Görüldüğü gibi sözlüklere göre يد yed kelimesi Arapçada omuzdan itibaren tüm kolu ifade eden bir kelimedir. Ancak bu durumun Kur’an’da bir örneği yoktur. Kelimenin Kur’an’daki tüm kullanımları bilekten parmak uçlarına kadar olan, bizim de “el” dediğimiz bölgeyle sınırlıdır. Kelimenin anlamını Kur’an’dan öğrenirken okuduğumuz ayetler hatırlanırsa bu durum net bir şekilde görülebilir:

أَلْهَمَ أَزْجَلٌ يَمْشُونَ بِهَا ۗ أَلْهَمَ أَيْدٍ يَبِطْشُونَ بِهَا ۗ أَلْهَمَ أَعْيُنٍ يَبْصُرُونَ بِهَا ۗ أَلْهَمَ أَدَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۗ...

“Ayakları mı var ki yürüsünler; elleri mi var ki tutsunlar; gözleri mi var ki görsünler; kulakları mı var ki dinlesinler...” (A’râf 7/195)

12 Erişim: <https://www.almaany.com/ar/dict/ar-ar/اليد/>

Ayette يد **yed** kelimesinin tutmaya yarayan organ olduğu belirtilmektedir. Bu da bilek ve parmak uçları arasındaki bölümdür. Şu ayet de kelimenin Kur'an'daki kullanımının tüm kolu kast eder biçimde olmadığını gösterir:

وَأَضْمُمُ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجُ بَيِّضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةٌ أُخْرَىٰ

“Şimdi elini koynuna sok da lekesiz, bembeyaz bir şekilde dışarı çıkar. Bu da bir başka belgedir.” (Tâ-hâ 20/22)

Kaldı ki abdesti tarif eden ayette ellerin yıkanması emredilirken “el” kelimesi ile kast edilenin yine aynı şekilde tutma organı olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple yıkanacak yerin sadece el olmadığını anlaşılması için “dirseklere kadar” denilerek sınırı genişleten bir ifadeye yer verilmektedir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ...

“Ey inanıp güvenenler! Namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi ve dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın...” (Mâide 5/6)

Ayetteki “dirseklere kadar” ifadesinin sınırı genişletmek değil, omuza kadar anlaşılmasın diye aslında sınırı daraltmak için kullanılan bir ifade olduğu söylenebilir ki fıkıh eserlerinde de bu söylem dile getirilmektedir. Ancak hem Kur'an'da el kelimesinin hiçbir ayette tüm kolu ifade eden bir kullanımının olmaması hem de bu ayetin devamında teyemmüm emri verilirken de el kelimesinin kullanılıp sınır bildirilmediği halde başta Rasulullah olmak üzere herkesin sadece elini mesh etmesi bu söylemin doğru olmadığını gösterir:

...وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ

فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ...

“... Hasta veya yolcu olur yahut sizden biri ayak yolundan gelir ya da kadınlarınızla birlikte olur da su bulamazsanız, temiz yüzeye (toprağa) yönelin; onunla yüzünüzü ve ellerinizi meshedin...” (Mâide 5/6)

Görüldüğü gibi ayette sadece “ellerinizi meshedin” denilip hiçbir sınır çizilmediği halde teyemmümde omza kadar mesh yapılmaz. Bu durum يد yed kelimesinin Arapçada ne anlamda olursa olsun Kur'an'da sadece parmak ucundan bileğe kadar olan bölgeyi ifade ettiğini gösterir. Ayetin baş kısmında el kelimesinin “dirseklere kadar” ifadesi ile birlikte kullanılmasının da yıkanacak bölgenin parmak ucundan başlayıp dirsekte bittiğini anlatmak için olduğu net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Kaldı ki yukarıda alıntı yaptığımız sözlükte el kelimesi anlamlandırılırken ikinci anlam şöyle verilmiştir:

وَالْيَدُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ : مَقْبُضُهُ

“Her şeyin tutulacak yerine de el denir.”¹³

Bir eşyanın tutulacak yeri için de bu kelimenin kullanılması, bu kelime ile tutma organı olan el yani parmak uçlarından bileğe kadar olan bölgenin kast edildiğini gösterir.

Sonuç olarak açıkça görülmektedir ki Mâide Suresi 38. ayette seriqa suçundan hüküm giymiş kadın veya erkeğin cezasının, bir elinin bilekten kesilip bedeninden ayrılması olduğu Allah'ın bir emridir. Bu ayete teslim olmak istemeyen kişilerin ürettikleri tüm argümanlar akla, mantığa, Arap dili kurallarına ve en önemlisi Kur'an'ın iç bütünlüğüne aykırıdır. Allah'ın ayetlerine teslimiyette inat edenlerin öne sürdükleri bahaneler içerisinde belki istihzayı en çok hak eden de eli kesilen kişinin günümüzde mikro cerrahi ile elini diktirebileceği söylemidir. Açıkçası Kur'an'da buna engel bir durum yoktur. İsteyen hırsız elini elbette diktirebilir. Burada önemli olan, elin dikilmesinin elin kesilmesinden sonra olmak zorunda olduğudur. Kesildikten sonra eli tekrar dikilmiş kişi suçunun cezasını çekmemiş mi olmaktadır? Kesilen “el” sonradan ne yapılsa yapılsın, ceza çekilmiştir. Eli sonradan dikilen ile dikilmeyen kişi arasında cezayı çekmek bakımından bir fark yoktur. Çünkü suçun cezası elsiz kalmak ve öm-

13 <https://www.almaany.com/ar/dict/ar-ar/اليد/>

rün kalanını elden mahrum olarak geçirmek değil, elin kesilmesidir. İnsan elini başka sebeplerden dolayı da kaybedebilir. Serîqa türünden hırsızlığın cezasının el kesme olması eli olmayan herkesi eski bir hırsız (sâ-riq) yapmaz.

Benzer bir bahane de “bugün hırsızlık elle yapılmıyor, dolayısıyla hırsızın elini kestiğinizde hırsızlık organını kesmiş olmuyorsunuz” şeklinde dile getirilmektedir. Ne var ki Rabbimiz hırsızın cezasını belirtirken “hırsızlık organını kesin” gibi bir ifade kullanmamaktadır. Elin kesilmesinin sebebi olarak hırsızlığın elle yapılmış olmasını ileri sürmek Kur’an’dan onay almayan hayalî bir üretimdir. Allah hiçbir emrinin gerekçesini açıklamak zorunda değildir. Fıtrata belirleyen de o fıtrata en uygun olanı emreden de kendisidir. Kaldı ki sadece elini kullanarak hırsızlık yapabilen bir kişiye de rastlamak mümkün değildir. Kullanılan organ el olsa dahi hırsızlık (serîqa) plan yapmakla yani kafayla işlenebilen bir suçtur.

Güya mantık kullanarak bu gibi bahaneler üretmek ve böylece ayetleri gerçek mecralarından farklı noktalara çekerek Allah’ın emirlerinin üzerini örtmek aslında bizim ulemâımıza mahsus bir tutum değildir. Aksine bu tutum Yahudilerin Allah’ın Kitabına yaklaşımlarıyla birebir aynıdır. Bir örnek vermek gerekirse, Tevrat’taki şu ifadelerin nasıl yorumlanarak farklı yerlere kaydırıldığını görmemiz yeterli olacaktır:

“Cana karşılık can, göze karşılık göz, dişe karşılık diş, ele karşılık el, ayağa karşılık ayak, yanığa karşılık yanık, yaraya karşılık yara, bereye karşılık bere.” (Çıkış 21/24)

Tevrat’ta bu şekilde geçen ifadenin doğru anlaşılmasının önüne, Allah’ın bu sözü şöyle tefsir edilerek geçilmiştir:

“Saadya Gaon, pasuktaki (pasajdaki) ifadenin doğru dan anlaşılmasının mantıken de mümkün olmadığını örneklerle açıklar. Örneğin A, B’nin gözüne vurup sinirlerin bir bölümünü zedelemiş ve kısmî körlüğe yol açmışsa,

A’ya tamamen aynı şeyi yapmanın mümkün olmadığı açıktır. Üstelik herhangi bir zarar karşısında beden in dayanıklılığı insandan insana farklılık gösterir. A, B’yi tamamen kör etmişse bile A’yı kör etmek, belki onun acı ya da kan kaybından ölümüne yol açacaktır. Kısacası böyle bir anlayış kökten yanlıştır.”¹⁴

Görüldüğü gibi Allah’ın ayetle sabit bir emri insanın kısıtlı aklıyla yorumlanmaya kalkışılmış ve neticede ayette emredilen şeyin “kökten yanlıştır” olduğu sonucuna varılmıştır. Oysa burada anlatılan bölüm Kur’an ile de tasdik edilmektedir:

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ
وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَّمْ يَخُكْمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Onlara o Kitapta şunu yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve her yaraya karşılık kısas gerekir. Kim onu sadakasına sayarak bağışlarsa bu kendi için keffaret olur. Kim Allah’ın indirdiğine göre hükmetmezse onlar, yanlıştır yapan kimselerdir (zalimler).” (Mâide 5/45)

Günümüzde de ayetler tıpkı Yahudilerde olduğu gibi yorumlama faaliyetleri ile tahrif edilirler. Yani bir kısım ilahiyatçının Allah’ın Kitabına revâ gördükleri bu yaklaşım şekli bile kendi orijinal üretimleri değil, Yahudi yaklaşımıdır. Ancak ayetin sonunda Rabbimiz bu tutumu Allah’ın indirdiği ile hükmetmemek olarak değerlendirmekte ve bunu yapanları “zalimler” olarak nitelendirmektedir. İncelediğimiz Mâide Suresinin 38. ayetinin başına gelen de bundan farklı bir durum değildir.

Yahudilerin Tevrat hükümlerine yaptıklarının bir benzeri Mâide 38. ayet bağlamında şöyle de dile getirilmektedir: “Bu ayette madem hırsızın elini kesin diyor, o halde eli olmayan kişiye ne yapacağız? Daha önce hırsızlık yapıp eli kesilmiş kişiye ne yapacağız?”

14 Tora, Şemot, Gözlem Yayınları, İstanbul 2004, s: 254-255

gibi... Bu gibi istisnâî durumların ayetin hükmünü ortadan kaldıracığının düşünülmesi Tevrat'ın kısas ayeti karşısında yapılanla tam tamina aynı şeydir. Oysa böyle istisnâî durumlar ayetin genele hitap eden evrensel emrinin uygulanmasının önünde engel olarak görülemez. Mesela bir kişiyi kasten öldüren birinin cezası Bakara Suresi 178. ayete göre kısastır. Yani maktulün ailesi affetmediği sürece, katil ölüm cezasına çarptırılır. Ancak katilin bu ceza infaz edilmeden önce başka sebeplerle ölmüş olması yani cezayı çekecek kimsenin bulunmaması katilin cezasının kısas olması genel prensibini ortadan kaldırmaz. Ayrıca bu şekildeki

bir bakış açısıyla geçirdiği hastalıktan dolayı abdestini tutamayan kişiler örnek gösterilip abdestin namazın şartı olamayacağı söylenecek noktalara varılır ki bu da saçmadır.

Burada önemli olan, Allah'ın emrine harfi harfine teslim olabilmektir. Zira ayetin son ifadesinde de belirtildiği gibi "üstün olan ve doğru kararlar veren Allah'tır." Bu emri yerine getirmeyi engelleyebilecek istisnâî durumların çözümleri ise ayrıca ele alınması, ancak asla emrin varlığını sorgulatmaması gereken ayrı konulardır.

